

Transporter

Personer med funktionsnedsättning reser i lägre utsträckning än vad personer utan funktionsnedsättning gör och har ett delvis annorlunda resmönster.

Resvanor

I genomsnitt reser personer med funktionsnedsättning mer sällan och gör även färre resor per dag (1,2) jämfört med den övriga befolkningen (1,6).

Tabell 19. Resvanor bland personer med och utan funktionsnedsättning, 6–84 år, 2011–2016

	Funktionsnedsättning	Övriga befolkningen
Andel (procent) som företar en resa per dag	69	80
Antal resor per dag	1,2	1,6
Antal resor per dag förutsatt att minst en resa har gjorts	1,8	2,0
Antal resta kilometer per dag	33	46

Källa: Trafikanalys, Resvaneundersökningen 2011–2016

Hinder i kollektivtrafiken

Personer med funktionsnedsättning påverkas i högre grad än andra av de olika hinder som finns i kollektivtrafiken. En rapport från Trafikanalys visar att mellan åren 1997 och 2017 ökade resandet med kollektivtrafik i totalbefolkningen men låg under samma tid konstant för personer med nedsatt rörelseförmåga. Enligt Trafikanalys indikerar det att kollektivtrafiken inte upplevs som mer tillgänglig för dessa personer i dag än för 20 år sedan. Om den faktiska tillgängligheten har ökat så har det inte påverkat resandet i gruppen.⁴⁷

⁴⁷ Trafikanalys (2019) Kollektivtrafikens barriärer – kartläggning av hinder i kollektivtrafikens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Utvecklingen avseende tillgängliga fordon i kollektivtrafiken har sedan 2015 stått relativt still.⁴⁸ Knappt nio av tio fordon har rullstolsplats och ramp/lift.⁴⁹

I Stockholms kollektivtrafik (SL) har 100 procent av bussarna lågt insteg eller ramp, 100 procent av spårfordonen har lågt insteg och ramp där det behövs och 155 stationer och bytespunkter erbjuder ledsagning.⁵⁰

Tabell 20. Andel (%) fordon i kollektivtrafiken utifrån tillgänglighetsaspekt, 2013, 2015, 2018 och 2020

	2020	2018	2015	2013
Rullstolsplats	88	92	92	68
Ramp/lift	86	89	90	85
Låggolv	68	76	75	71
Audiovisuellt utrop	80	83	76	67

Från och med 2018 ingår inte SL (Region Stockholm), vilket medför svårigheter att göra jämförelser.

Källa: Svensk kollektivtrafik (2018) FRIDA miljö- och fordonsdatabas

Kollektivtrafiken under coronapandemin

För personer med funktionsnedsättning har resandet förändrats under coronapandemin. Begripsam har på uppdrag av Trafikanalys undersökt hur tillgängligheten i kollektivtrafiken har påverkat personer med funktionsnedsättning under pandemin. I studien svarar många att de helt eller delvis har avstått från att resa och att de har minimerat sitt resande till nödvändiga läkarbesök och annat som måste genomföras. Hälften anser att tryggheten har minskat till följd av pandemin. Det handlar om att det uppstår många tillfällen då man kommer nära andra personer och att det inte längre går att kommunicera med chauffören.⁵¹

⁴⁸ Från och med 2018 ingår inte SL (Region Stockholm), vilket medför svårigheter att göra jämförelser.

⁴⁹ Svensk kollektivtrafik (2018) FRIDA miljö- och fordonsdatabas.

⁵⁰ SL (Region Stockholm).

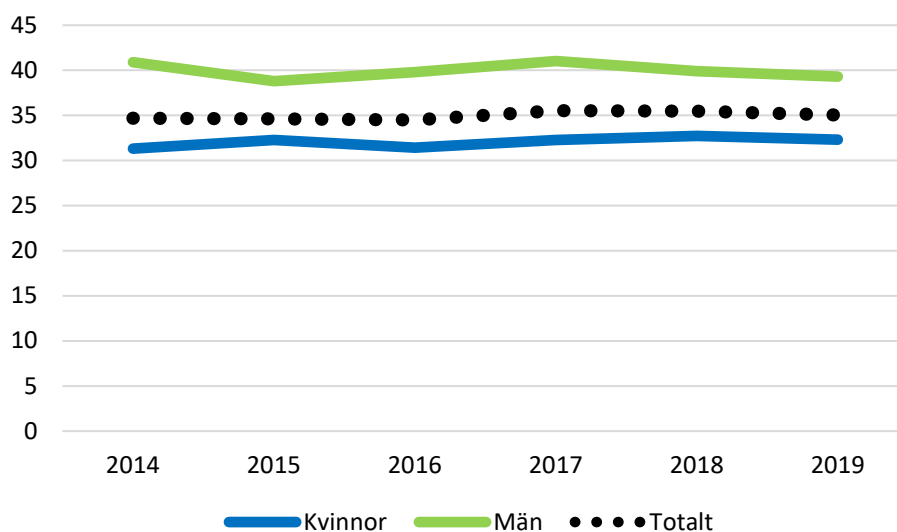
⁵¹ Trafikanalys (2021), Kollektivtrafik under pandemin – hur har det fungerat för personer med funktionsnedsättning?

Färdtjänst

Färdtjänst är till för personer som har väsentliga svårigheter att resa med allmänna kommunikationer. I slutet av 2019 hade 315 000 personer färdtjänstillstånd i Sverige. Antal tillstånd har minskat med 28 procent sedan 1991, samtidigt som befolkningen har ökat under samma period. Om färdtjänstillstånd sätts i relation till befolkningen hade cirka 31 personer per 1 000 invånare färdtjänstillstånd 2019, mot 51 personer 1991 då antalet tillstånd per invånare var som högst. Sedan 2014 har dock antalet resor per person med färdtjänstillstånd varit relativt konstant, omkring 35 resor per person och år.

Drygt hälften av innehavarna av färdtjänstillstånd 2019 var 80 år eller äldre, och var fjärde var mellan 65 och 79 år gammal. Endast 2 procent var 19 år eller yngre. Detta innebär att knappt en femtedel av dem med färdtjänstillstånd 2019 var i arbetsför ålder (20–64 år).

Diagram 34. Antal enkelresor per person med färdtjänstillstånd, 2014–2019

Källa: Trafikanalys officiella statistik

Kultur och fritid

Mer data om friluftsliv, idrott och hälsa återfinns under rapportens avsnitt 2, Uppföljning av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

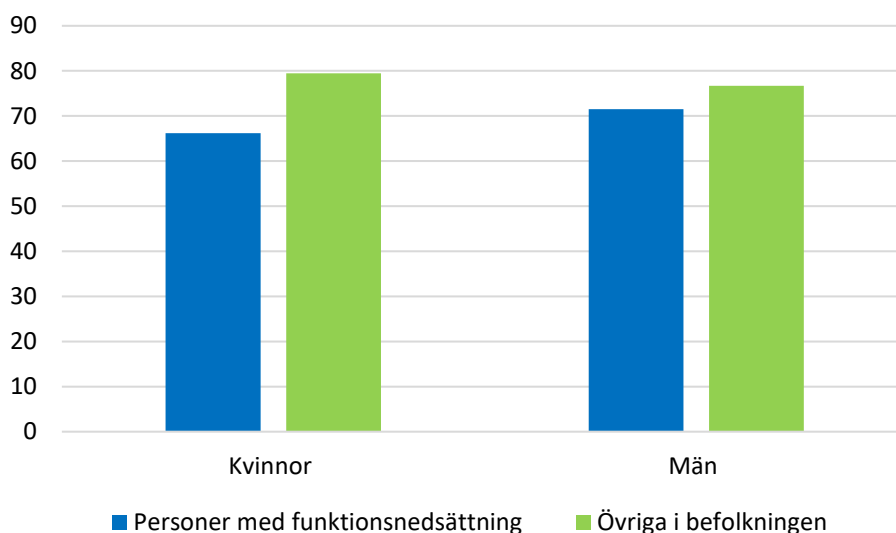
Friluftsliv

Att komma ut i skog och mark är mindre vanligt bland personer med funktionsnedsättning än i övrig befolkning. Av personer med funktionsnedsättning är det 69 procent som har varit ute i skog och mark någon gång under det senaste året, att jämföra med den övriga befolkningen där motsvarande andel är 78 procent.

I gruppen med funktionsnedsättning är det vanligare att män än kvinnor är ute i skog och mark. Medan situationen är den omvända i den övriga befolkningen, där fler kvinnor än män är ute i skog och mark.

Det finns inte några signifikanta förändringar mellan 2014/15 och 2018/19 när det gäller andelen som vistas i skog och mark.

Diagram 35. Andel (%) personer över 16 år som anger att de har varit ute i skog och mark minst en gång de senaste 12 månaderna, 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

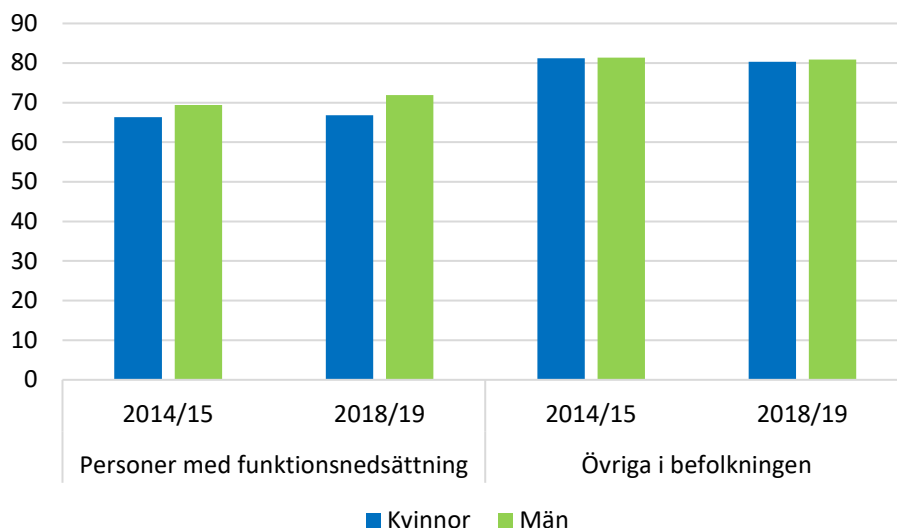
Semesterresande och tillgång till fritidshus

Personer med funktionsnedsättning har i lägre utsträckning än den övriga befolkningen gjort en resa som varat längre än en vecka eller har tillgång till ett fritidshus, husvagn eller annat fritidsboende där de kan vara minst en vecka per år. Bland personer med funktionsnedsättning är det 69 procent som har gjort en resa och/eller har tillgång till fritidshus. I den övriga befolkningen är det 81 procent.

Bland kvinnor med funktionsnedsättning är andelen som har rest och/eller haft tillgång till fritidshus signifikant lägre än bland män med funktionsnedsättning. I övriga befolkningen finns inga signifikanta skillnader mellan kvinnor och män.

Det finns inga signifikanta skillnader mellan 2014/15 och 2018/19 när det gäller andelen som har rest och/eller haft tillgång till fritidshus.

Diagram 36. Andel (%) personer över 16 år som anger att de under de senaste 12 månaderna har gjort en semesterresa som varat längre än en vecka eller har ägt/haft tillgång till ett fritidshus, husvagn eller annat fritidsboende där de kan vara minst en vecka per år, 2014/15 och 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

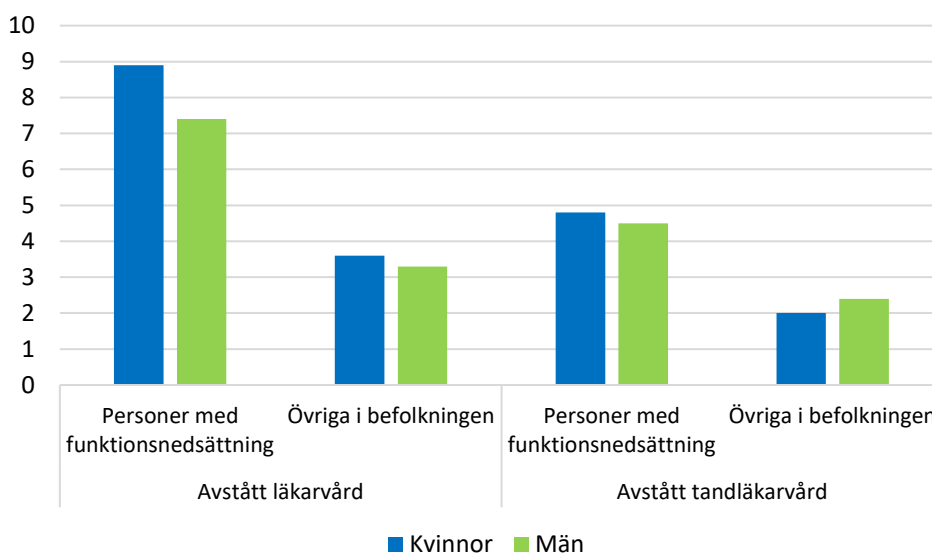
Hälsa

Mer data om hälsa återfinns under rapportens avsnitt 2, Uppföljning av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

Läkar- och tandläkarvård

Personer med funktionsnedsättning som har behov av läkar- eller tandläkarvård söker inte lika ofta vård för sina besvär som den övriga befolkningen. Bland personer med funktionsnedsättning svarar 8 procent att det under det senaste året har hänt att de har behövt läkarvård, men inte har blivit undersökta. I den övriga befolkningen är motsvarande andel 4 procent. En viss skillnad mellan kvinnor och män kan skönjas, men dessa skillnader är inte signifikant säkerställda.

Diagram 37. Andel (%) personer över 16 år som har behov av läkar- respektive tandvård men som ej sökt vård, 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

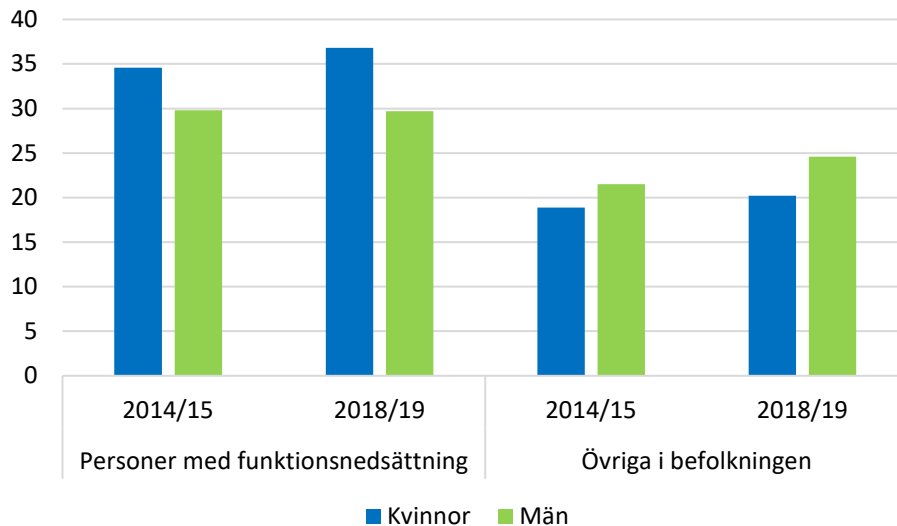
Sociala relationer

Var tredje person med funktionsnedsättning lever själv (33 procent), det vill säga i ett hushåll utan någon annan person. Det är fler än i den övriga befolkningen, där andelen är 22 procent. Bland personer med funktionsnedsättning är det betydligt vanligare att kvinnor lever i enpersonshushåll än att män gör det. I den övriga befolkningen är det tvärtom fler män än kvinnor som lever själv.

I den övriga befolkningen har det skett en signifikant ökning av antalet enpersonshushåll mellan 2014/15 och 2018/19, men den ökningen finns inte bland personer med funktionsnedsättning.

Att ha egen familj, det vill säga att ha make/maka/sambo och/eller barn under 18 år i hushållet, är mindre vanligt bland personer med funktionsnedsättning, 59 procent, jämfört med övrig befolkning, 66 procent.

Diagram 38. Andel (%) personer över 16 år som är ensamboende (enpersonshushåll), 2014/15 och 2018/19

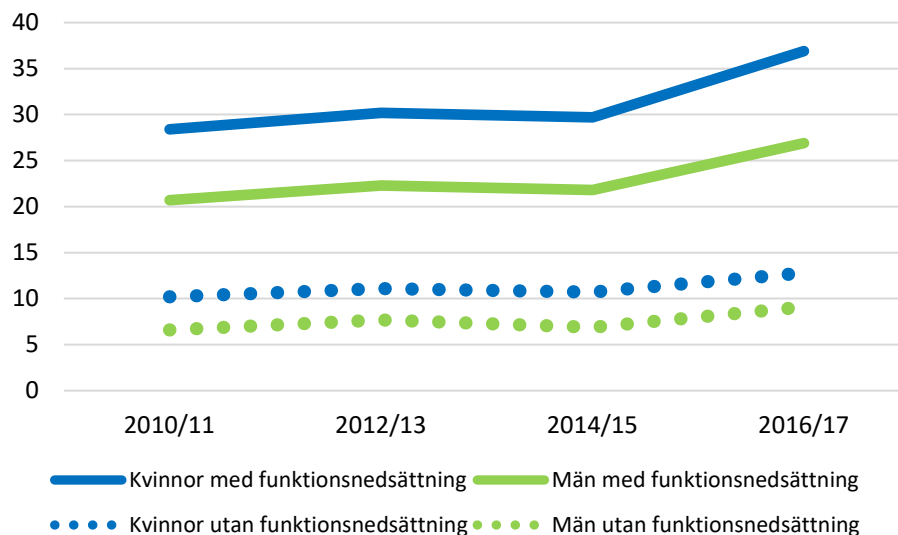

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Psykisk ohälsa

Det är 37 procent av kvinnor med funktionsnedsättning som uppger nedsatt psykiskt välbefinnande jämfört med 13 procent bland övriga kvinnor. För män med funktionsnedsättning och övriga män återfinns samma mönster (27 respektive 9 procent). Indikatorn nedsatt psykiskt välbefinnande utgår ifrån frågor om bland annat det egna humöret, aktiviteten och vardagslivet.

Diagram 39. Andel (%) som anger att de upplever nedsatt psykiskt välbefinnande, bland personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen 16–84 år, 2010/11–2016/18

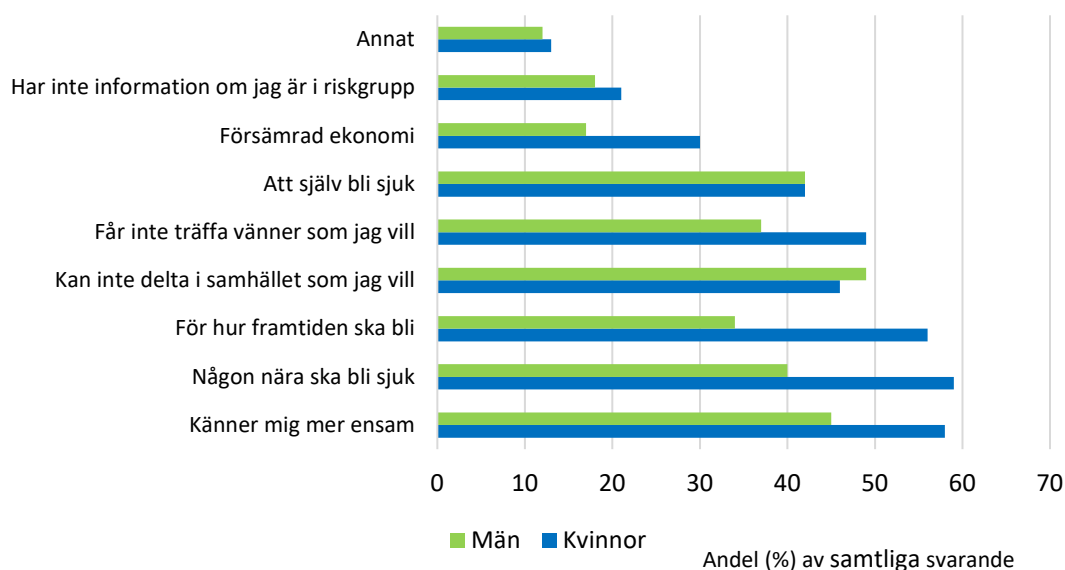

Källa: Folkhälsomyndighetens folkhälsoenkät

Psykisk hälsa bland barn och unga under coronapandemin

I MFD:s enkät till unga med funktionsnedsättning i åldern 16–24 år om konsekvenser av coronapandemin uppger 94 procent av de över 250 svarande att de känner en starkare oro under pandemin. Nästan 60 procent anger att de känner sig mer ensamma och nästan hälften oroar sig för att de inte kan delta i samhället som de vill.⁵²

Diagram 40. Andel (%) unga 16–24 år med funktionsnedsättning som har känt sig mer orolig under coronapandemin, efter orsak 2020

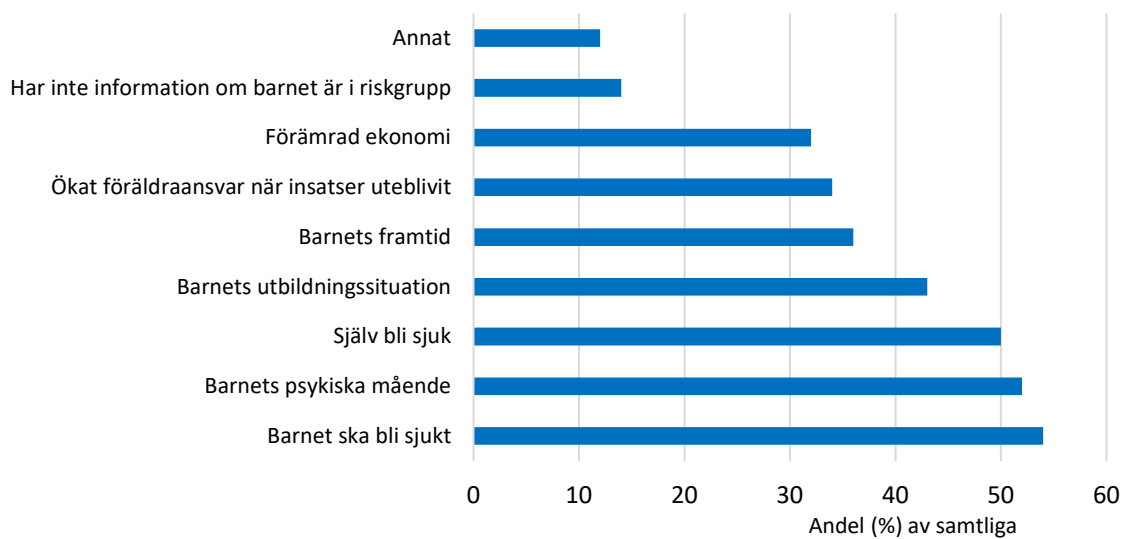

Källa: MFD:s ungdomsenkät till unga (16–24 år) med funktionsnedsättning 2020

⁵² MFD:s ungdomsenkät till unga (16–24 år) med funktionsnedsättning 2020 om konsekvenser av coronapandemin. Enkäten besvarades av 253 personer.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning oroar sig för sina barns psykiska välmående under pandemin. Hälften av de 700 föräldrar till barn med funktionsnedsättning som har svarat på MFD:s föräldraenkät om coronapandemin oroar sig för detta. Det handlar exempelvis om oro för konsekvenserna då barnets insatser ställs in, att barnen exempelvis backar i sin sociala utveckling.⁵³

Diagram 41. Andel (%) föräldrar till barn med funktionsnedsättning, som har känt sig stressade eller oroliga under coronapandemin, efter orsak 2020⁵⁴

Källa: MFD:s föräldraenkät till föräldrar till barn med funktionsnedsättning (åldrarna 0–18 år) om konsekvenser av coronapandemin 2020

⁵³ MFD:s föräldraenkät till föräldrar till barn med funktionsnedsättning (åldrarna 0–18 år) om konsekvenserna av coronapandemin 2020. Enkäten besvarades av 694 personer.

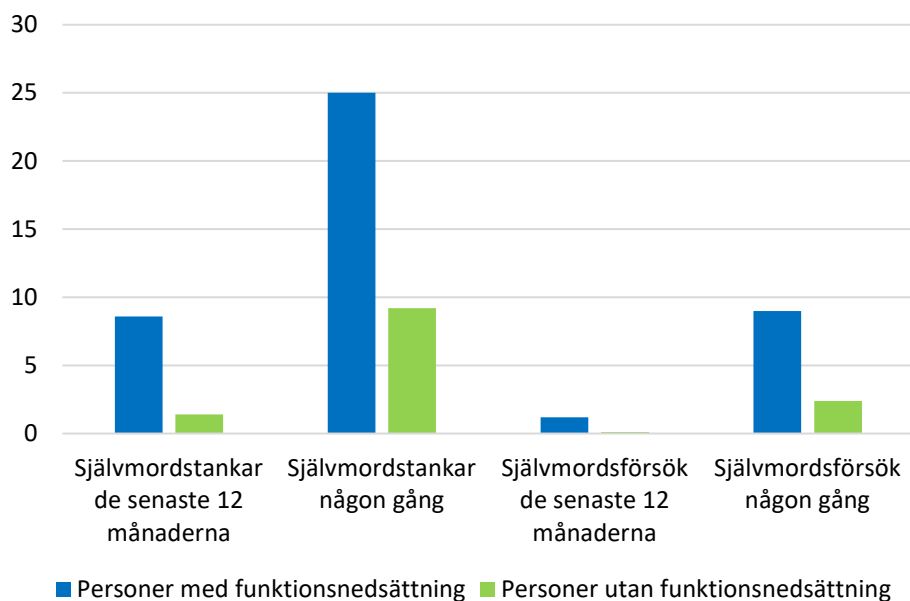
⁵⁴ Det statistiska underlaget är för litet för att tillåta uppdelning på kvinnor och män.

Själv mord

Det finns idag inga data över antalet avlidna i suicid bland personer med funktionsnedsättning. I Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät för 2016 och 2018 går det dock att se hur skillnaderna ser ut mellan personer med funktionsnedsättning och befolkningen i övrigt vad gäller självmordstankar eller självmordsförsök.

Antalet personer som har haft självmordstankar eller har försökt begå självmord är betydligt högre bland personer med funktionsnedsättning än bland den övriga befolkningen. Bland personer med funktionsnedsättning har 25 procent haft självmordstankar någon gång. Motsvarande andel bland den övriga befolkningen är 9 procent.

Diagram 42. Andel (%) personer 16–84 år anger att de har haft självmordstankar eller självmordsförsök, 2016/2018

Källa: Folkhälsomyndighetens folkhälsoenkät

Bostad och byggd miljö

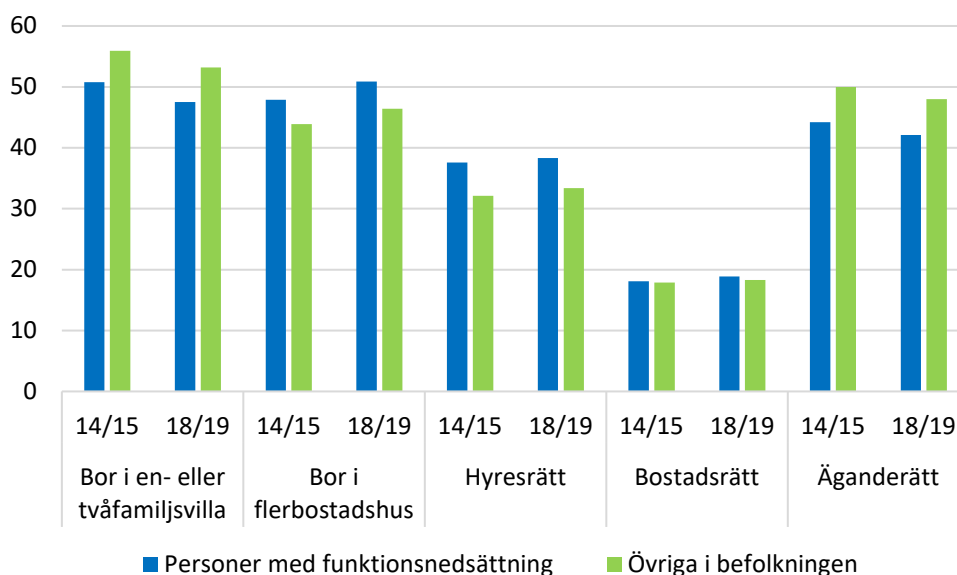
Boendeformer

I Sverige är det ungefär lika vanligt att bo i villa som i flerfamiljshus. Det gäller även för personer med funktionsnedsättning. I befolkningen som helhet finns inga skillnader mellan kvinnor och män. Bland personer med funktionsnedsättning är det dock något vanligare att kvinnor bor i flerfamiljshus än att män gör det. På motsvarande sätt är det vanligare att män med funktionsnedsättning bor i villa än att kvinnor med funktionsnedsättning gör det.

Tabell 21. Andel (%) personer över 16 år i olika boendeformer 2018/19

	Med funktionsnedsättning		I övriga befolkningen	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Bor i en- eller tvåfamiljsvilla	44	52	53	54
Bor i flerfamiljshus	55	47	47	46

Diagram 43. Andel (%) personer över 16 år i olika boendeformer och dispositionsrätt, 2014/15 och 2018/19

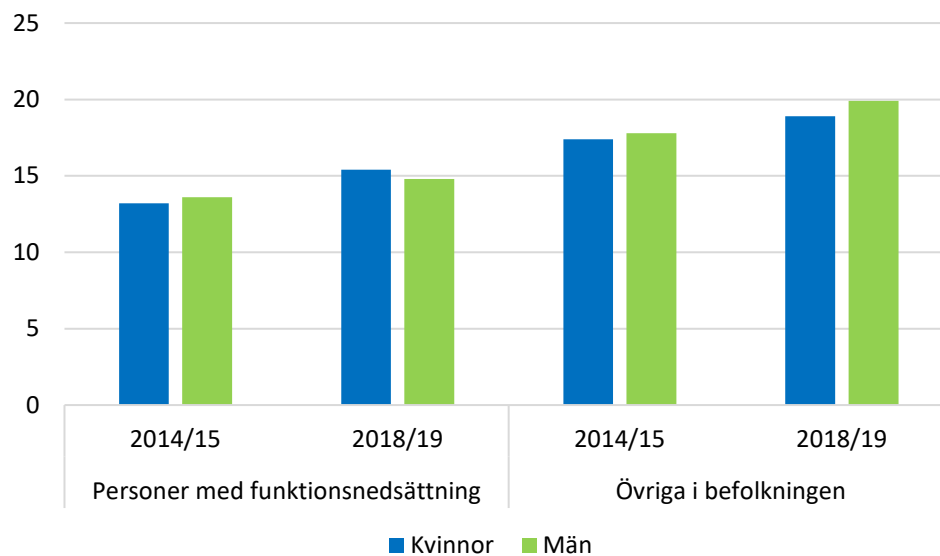

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Trångboddhet

Bland personer med funktionsnedsättning är det något mindre vanligt att bo trångt än i den övriga befolkningen, 19 procent respektive 15 procent år 2019. Trångboddhet kan definieras på olika sätt men i denna rapport har MFD valt norm 3, vilket innebär att ett hushåll är trångbott om det finns fler än en boende per rum (sovrums), kök och vardagsrum räknade. Sammanboende delar dock sovrum medan varje barn ska ha eget rum. En faktor som spelar in kan vara att personer med funktionsnedsättning oftare bor i ensamhushåll och mer sällan i stora familjer (se avsnittet Hälsa, ovan).

Diagram 44. Andel (%) personer över 16 år i trångboddhet⁵⁵, 2014/15 och 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

⁵⁵ Norm 3 definierar ett hushåll som trångbott om det finns fler än en boende per rum (sovrums), kök och vardagsrum räknade. Sammanboende delar dock sovrum medan varje barn ska ha eget rum.

Det är betydligt vanligare med trångboddhet bland personer med utländsk bakgrund än bland dem med svensk bakgrund. Det finns inga signifikanta skillnader mellan kvinnor och män när det gäller trångboddhet.

Tabell 22. Andel (%) personer över 16 år med svensk och utländsk bakgrund i trångboddhet⁵⁶, 2018/19

	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Samtliga
Personer med funktionsnedsättning	11	31	15
I övriga befolkningen	12	42	19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Fysisk tillgänglighet i kommunernas översiktsplaner

I Boverkets plan- och byggenkät för 2019 tillfrågades kommunerna om fysisk tillgänglighet fanns med i kommunens översiktsplanering. Av de 273 kommuner som besvarade frågan uppgav 151 kommuner (55 procent) att fysisk tillgänglighet finns med i kommunens översiktsplanering. Av dessa hade 17 kommuner ett särskilt program för tillgänglighet och 30 kommuner hade tillgänglighetsinventeringar som låg till grund för översiktsplanen.⁵⁷

Bostadsförsörjning särskilda boenden

År 2020 minskade för tredje året i rad antalet kommuner som bedömer att de har underskott på bostäder som helhet. För vissa grupper är underskottet dock fortfarande stort. Trots en kraftig ökning av antalet nybyggda bostäder på senare år har bland annat personer med funktionsnedsättning svårt att tillgodose sina bostadsbehov.⁵⁸

I Boverkets bostadsmarknadsenkät 2020 uppger 144 kommuner att de har underskott på någon form av bostäder med särskild service för personer med

⁵⁶ Norm 3 definierar ett hushåll som trångbott om det finns fler än en boende per rum (sovrums), kök och vardagsrum oräknade. Sammanboende delar dock sovrums medan varje barn ska ha eget rum.

⁵⁷ Plan- och byggenkäten tillsyn 2019, Boverkets öppna data.

⁵⁸ Boverkets bostadsmarknadsenkät 2020.

funktionsnedsättning.⁵⁹ Vanligast är brist på boendetyper gruppboendestäder. Antalet kommuner som uppger att det inte finns tillräckligt med bostäder för personer med funktionsnedsättning har ökat under flera år, men sedan 2019 minskar antalet. Trots att behovet av bostäder fortfarande är stort ute i kommunerna, planerar kommunerna inte att bygga fler bostäder än tidigare år.

Tabell 23. Antal kommuner som har underskott, balans resp. överskott av särskilt boende för personer med funktionsnedsättning 2014–2020

	Underskott	Balans	Överskott
2020	144	125	4
2019	162	112	3
2018	169	-	-
2017	163	116	1
2016	150	123	4
2015	153	126	3
2014	127	151	3

Källa: Boverkets bostadsmarknadsenkät 2014–2020

Digitalisering

Tillgång till internet

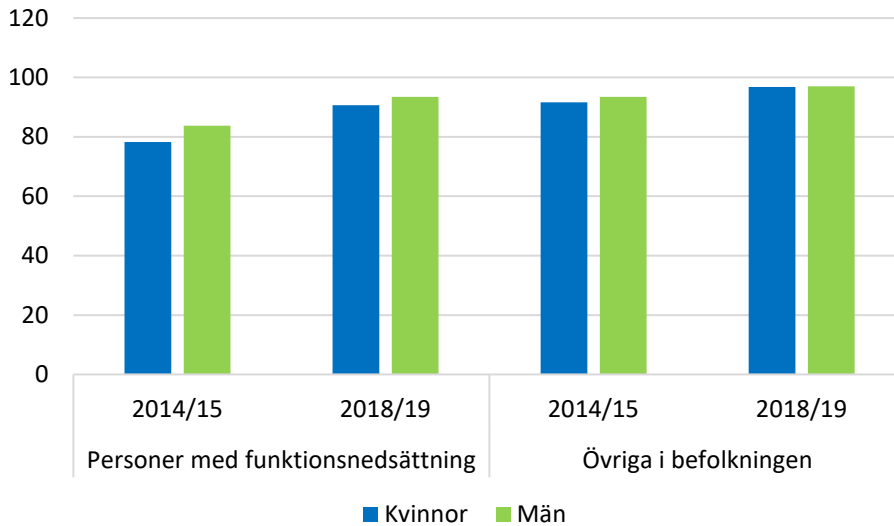
Det blir allt vanligare att det finns möjlighet att använda internet i hemmet. Ökningen under de senaste åren har varit större bland personer med funktionsnedsättning än i övriga befolkningen. Personer med funktionsnedsättning har dock fortfarande tillgång till internet i hemmet i mindre utsträckning jämfört med den övriga befolkningen.

Skillnaderna är stora mellan yngre och äldre personer. Bland yngre personer mellan 16 och 24 år finns i stort sett inga skillnader utifrån funktionsförmåga i tillgång till internet, medan skillnaderna blir större i högre åldrar.

Kvinnor med funktionsnedsättning har i något mindre utsträckning tillgång till internet i hemmet än män. I befolkningen i övrigt finns det inte några sådana signifikanta skillnader.

⁵⁹ Bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning är boende enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), eller boende enligt 5 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL).

Diagram 45. Andel (%) personer över 16 år som har tillgång till internet i hemmet, 2014/15 och 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Internetanvändning

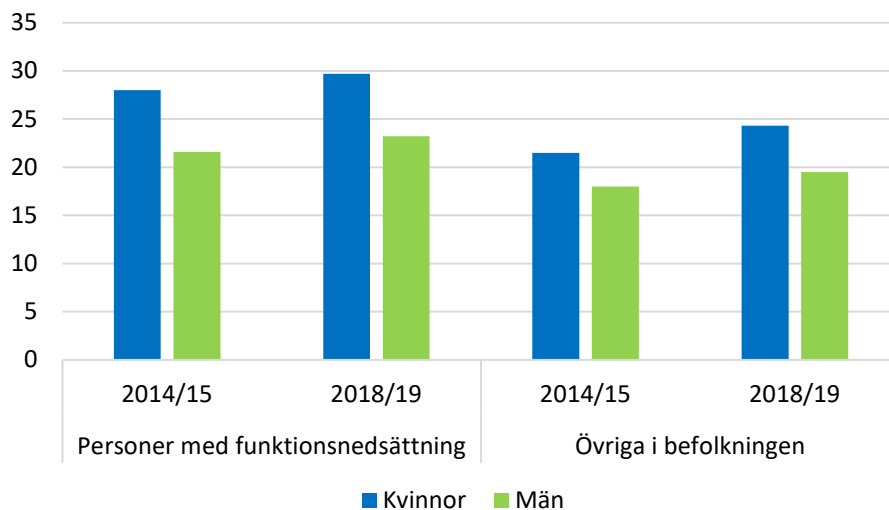
Personer med funktionsnedsättning använder internet på fritiden i mindre utsträckning än befolkningen i övrigt. Skillnaderna har dock minskat något över tid.

Män använder internet på fritiden mer än kvinnor gör. Den skillnaden syns i hela befolkningen men förstärks i gruppen personer med funktionsnedsättning.

Äldre personer använder internet i betydligt mindre utsträckning än yngre personer. Bland unga finns inte några skillnader mellan personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen. Skillnaden ökar i högre åldrar.

Det syns en svag ökning av andelen som inte deltar i politiska diskussioner under de senaste åren men den ökningen är inte signifikant.

Diagram 49. Andel (%) personer över 16 år som anger att de inte deltar i politiska diskussioner⁶⁸, 2014/15 och 2018/19

Källa: SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Medlem eller aktiv i föreningar

Personer med funktionsnedsättning är medlemmar i föreningar av olika slag i något mindre utsträckning jämfört med den övriga befolkningen. Av personer med funktionsnedsättning är 74 procent medlem i minst en förening. I övriga befolkningen är motsvarande andel 76 procent. Det finns inte några signifikanta skillnader mellan kvinnor och män.

Drygt var fjärde person är aktiv i föreningslivet, det gäller både för personer med funktionsnedsättning och den övriga befolkningen.⁶⁹

⁶⁸ Har svarat att något av följande påstående passar bäst in på dem själva och hur de brukar göra när samtal kommer in på politik: "Jag brukar inte bry mig om att lyssna när folk börjar prata om politik" och "Jag brukar nog lyssna, men jag lägger mig aldrig i diskussionen".

⁶⁹ SCB, Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

